

Umhverfisnefnd Alþingis
Hlín Lilja Sigfúsdóttir
Alþingi v/Austurvöll
150 REYKJAVÍK

Reykjavík, 02. desember 2004
2003110026/016-1
SB/ph

Umsögn um frumvarp til laga um breytingu á lögum um mat á umhverfisáhrifum og skipulags- og byggingarlögum

Vísað er til bréfs umhverfisnefndar Alþingis dags. 15. nóvember sl. þar sem óskað er eftir umsögn Náttúrufræðistofnunar Íslands um ofangreint frumvarp. Frumvörp um sama efni, og að stórum hluta efnislega samhljóða, voru send Náttúrufræðistofnun til umsagnar 24. nóvember 2003. Stofnunin sendi umhverfisnefnd Alþingis ítarlega umsögn um þau frumvörp með bréfi dags. 15. janúar 2004.

Frumvarp það sem hér er til umsagnar hefur tekið nokkrum breytingum frá þeirri útgáfu sem var til umfjöllunar á vörþingi. Helstu breytingartillögur eru:

- að hugtakið „umtalsverð umhverfisáhrif“ haldist óbreytt í fyrstu markmiðssetningu frumvarpsins,
- að matsskýrsla framkvæmdaraðila, sem Skipulagsstofnun ber að auglýsa, verði kölluð frummatsskýrsla en ekki „drög að matsskýrslu“,
- nánari skilgreining á því hvernig álit Skipulagsstofnunar um mat á umhverfisáhrifum skuli sett fram,
- að afstaða leyfisveitanda til álits Skipulagsstofnunar verði rökstudd og hún birt opinberlega innan viku frá útgáfu leyfis,
- breyting á hæfniskröfum tveggja af þremur nefndarmönnum úrskurðarnefndar skipulags- og byggingarmála þannig að einn þeirra skuli hafa lokið háskólaprófi á sviði skipulagsmála og annar á sviði umhverfismála.

Allar þessar breytingar eru til hins betra að mati Náttúrufræðistofnunar. Ein breyting frá frumvarpinu 2003 orkar þó tvímælis að mati stofnunarinnar. Þar er átt við innskot orðsins „neikvæðum“ í b. lið 1. gr., þ.e. „b. að draga eins og kostur er úr neikvæðum umhverfisáhrifum framkvæmdar“. Lög um mat á umhverfisáhrifum (ekki lög um mat á neikvæðum umhverfisáhrifum) eiga að varpa ljósi á það hver umhverfisáhrif framkvæmdar verði og gera það mögulegt, sé vilji fyrir hendi, að draga úr þeim. Ef orðið „neikvæður“ á að standa verður að skilgreina hvað felst í „neikvæðum“, „jákvæðum“ og „hlutlausum“ umhverfisáhrifum. Um slíkar skilgreiningar getur seint orðið samstaða og það sem meira er hugmyndir fólks um „jákvæð“ og „neikvæð“ umhverfisáhrif sveiflast með tíðarandanum. Sem dæmi má taka framræslu mýra sem

upp úr miðbiki síðustu aldar var af þorra fólks tvímælalaust talin hafa jákvæð umhverfisáhrif í för með sér.

Náttúrufræðistofnun Íslands leggur því til að orðið „neikvæðum“ í 1. gr. b. lið verði strikað út.

Frumvarpsdrögin hafa þó ekki breyst m.t.t. margra mikilvægra atriða sem gagnrýnd voru af Náttúrufræðistofnum Íslands og fleiri stofnunum umhverfisráðuneytisins fyrr á þessu ári. Þar ber hæst:

- að aðkoma og málskotsréttur almennings er skertur sem er andstætt Árósasamningnum,
- að álit Skipulagsstofnunar leggur minni kvaðir á leyfisveitendur en gert er ráð fyrir í tilskipun ESB 85/337/EBE breytt með 97/11/EB,
- að íslensk sveitarfélög eru lítil og illa undirbúin að taka rökstudda afstöðu til flókinna álitamála í umhverfismálum,
- að viðmið í viðaukum, sem mörg hver taka meira mið af evrópsku en íslensku umhverfi og veruleika (sbr. flugbrautir sem þurfa að ná 2100 m), eru ekki endurskoðuð.

Náttúrufræðistofnun Íslands ítrekar því fyrri umsögn hvað þesi atriði varðar en vill nota tækifærið nú til að áréttta tvennt.

Annars vegar að skilgreint verði í lögum og meðfylgjandi reglugerð hvers konar náttúrufræðisupplýsinga þarf að afla vegna mats á umhverfisáhrifum og lágmarkskröfur um gæði gagna sem liggja til grundvallar matinu (t.d. að alltaf séu notaðar nýustu/bestu upplýsingar sem völ er á, að gögn uppfylli tiltekna staðla o.s.frv.). Rök fyrir þessu eru m.a. þau að verulegur hluti náttúrufræðisráðgjafanna sem fram hefur farið hér á landi undanfarinn áratug er til kominn vegna laga um mat á umhverfisáhrifum. Benda má á nýlega úttekt Skipulagsstofnunar á 45 matsskýrslum sem leiddi í ljós að í um 90% tilvika hefur verið ráðist í gagnaöflun á vettvangi. Aðeins í 11% tilvika hafa matsskýrslur einvörðungu verið byggðar á fyrirliggjandi gögnum. Þetta sýnir m.a. umfang rannsóknanna. Með ákveðnari skilgreiningum á eðli þeirra gagna sem afla þarf og skilgreiningum á lágmarksgæðum þeirra, má m.a. tryggja að framkvæmdaraðilar séu ekki að ráðast í of miklar eða of litlar rannsóknir á vettvangi og tryggja að rannsóknir vegna mats á umhverfisáhrifum séu samanburðarhæfar. Ekki er nóg að vísa í ósamda reglugerð því hún þarf að hafa stoð í lögum.

Náttúrufræðistofnun Íslands leggur því til eftirfarandi breytingu við 9. gr., 1. mgr.

Ef framkvæmdaraðili hyggur á framkvæmd eða starfsemi sem háð er mati á umhverfisáhrifum skal að lokinni málsmeðferð skv. 8. gr. unnin skýrsla um mat á umhverfisáhrifum hinnar fyrirhuguðu framkvæmdar. Skal gerð og efni matsskýrslu vera í samræmi við matsáætlun, sbr. 8. gr. Ráðherra setur í reglugerð nánari ákvæði um eðli og gæði náttúrufræðisgagna sem lögð skulu fram af framkvæmdaraðila til grundvallar mati á umhverfisáhrifum framkvæmdar.

Hins vegar vill Náttúrufræðistofnun áréttta að nauðsynlegt er að breyta 1. tölulið d) um skógræktarsvæði í 2. viðauka. Náttúrufræðistofnun Íslands styður að stærðarmörk vegna nýræktunar skóga verði færð niður í 50 ha til samræmis við nágrannalönd. Stofnunin telur þó ófært að undanskilja frá mati á umhverfisáhrifum skógrækt þar sem

í gildi eru skipulagsáætlanir. Skipulagsáætlanir innihalda ekki nákvæmar útfærslur á því hvernig staðið skuli að skógræktaraðgerðum og koma því ekki í stað mats á umhverfisáhrifum. Ekki er um það deilt að nýræktun skóga í úthaga, sérstaklega ef notaðar eru innfluttar barrtegundir og jarðvinnsla, breytir náttúrufari svæða og landslagi á afgerandi hátt og hefur því umtalsverð umhverfisáhrif í för með sér. Í því sambandi nægir að benda á niðurstöður samstarfsverkefnis Náttúrufræðistofnunar Íslands og Skógræktar ríkisins „Skógvist“. Náttúrufræðistofnun telur að með því að undanskilja skógræktarframkvæmdir frá mati á umhverfisáhrifum sé verið að mismuna framkvæmdaraðilum. Stofnunin telur að hið sama eigi að gilda um umfangsmikil uppgræðsluverkefni sem einnig breyta ásýnd lands og náttúrufari verulega. Á hinn bóginn telur stofnunin eðlilegt að undanskilja skógræktarverkefni á ræktarlandi og skógræktar- og landgræðsluverkefni sem miða að því að endurheimta með litlu raski náttúrleg skóglendi og önnur náttúrleg gróðurlendi landsins.

Náttúrufræðistofnun Íslands leggur því til eftirfarandi breytingu við 9. gr., 1. mgr.

d) Nýræktun skóga og uppgræðsla lands á 50 ha svæði í úthaga þar sem notaðar eru innfluttar tegundir eða jarðvinnsla þar sem ekki er í gildi skipulagsáætlun sem markar stefnu um skógrækt og leyfisveitingar vegna slíkra framkvæmda eða, nýræktun skóga á verndarsvæðum svo og ruðningur á náttúrulegum skógi.

Virðingarfyllst

Snorri Baldursson
aðstoðarforstjóri

NÁTTÚRUFRAEÐISTOFNUN ÍSLANDS